# Magyar Kultúra Napja

**CÉLKERESZTBEN NEMZETI KULTÚRÁNK**

*„Ment-e a könyvek által a világ előrébb?”* – címmel ünnepelte meg a Matyóföldi Alkotók és Művészetpártolók Egyesülete (MAME) – már hagyományosan – az idén is a Magyar Kultúra Napját január 21-én, a Hajdu Ráfis János alapító nevét viselő Gépmúzeumban.

A kultúra tágabb értelemben mindent magába foglal, amit az ember maga alkot, és az is szerves része, amit örökbe kapott az emberiség a Teremtőtől.

A 40 perces műsor a „*Summáját írom Eger várának*” c. históriás énekkel vette kezdetét, amit a Mezőkövesdi Dalos Pacsirták adtak elő. A MAME elnöke, Csirmazné Cservenyák Ilona nyitotta meg a rendezvényt és átadta a szót Tóth Erikának, aki – mint mondta – gondolatébresztő szándékkal készítette a prezentációt, amely keresztmetszetét adja a magyar kultúra főbb alkotóelemeinek. A vetítés után ismét a Dalos Pacsirták énekeltek a magyar népzene gyöngyszemeiből. Ezt követően Dinyési János narrátor ismertette: „A szellemi értékek összessége: egy közösség, társadalom életmódja, életfelfogása, szokásai, a hétköznapi munkájában alkalmazott módszerek, műszaki és tudományos ismeretek együttesen, építészete, zenéje, irodalmi alkotásai stb. A műsor címének megfelelően, mi most az írott kultúránkra összpontosítunk.„

Budai Károly tolmácsolásában elhangzott Vörösmarty Mihály: Gondolatok a könyvtárban c. verse, amely a mai műsor alapgondolatát adta. A költő felteszi a kérdést: van-e értelme a könyveknek, ha a sok ezer tudomány közt is csak elhenyéljük az Isten napját, s a tudást nem az emberiség jövőjéért való munkálkodásra használjuk? Egy másik verse szintén ehhez a gondolatkörhöz tartozik, tovább gondolva azt – a Guttenberg albumba című, melyet Kisné Dudás Mária szavalt el. A költemény

sommázata: a könyv és a benne foglalt tudás csak akkor tölti be hivatását és csak akkor lehet ünnepelni Gutenberg találmányát – a könyvnyomtatást, amely a kultúra terjesztésének eszköze, ha a világ jobb, szebb, emberségesebb és igazságosabb lesz.

Az 1830-as években a magyar nemesi ellenzék és a bécsi udvar között kialakult ellentét során felmerült kérdésre Vörösmarty himnusza, a Szózat adta meg a választ: *„Hazádnak rendületlenül légy híve, oh magyar. …”* Ez a vers összefoglalja nemzeti önazonosságunk és kultúránk lényegét. A vers elemzése után a közönséggel együtt elénekeltük a Szózatot.

A narrátor ezután sorra vette azokat a költőket, írókat, akik a reformkor előtt is sokat tettek a magyar kultúra, a magyar nyelv ügyéért. Szó volt főként Kazinczyról és Kölcsey Ferencről, továbbá megemlítette a színészeket is, akik szintén foglalkoztak a magyar nyelvvel, mint a kultúra hordozójával.

Arany János bírálta azokat a kortársait, akik buzgalmukban átestek a ló túloldalára. Ennek versben is hangot adott, melynek címe: Az orthológusokra. A költemény versszakait az Egyesület tagjai felváltva mondták el. Kozmopolita költészet c. versében aggodalmát fejezte ki amiatt, hogy a „világpolgárság” eszméit hirdetők a nemzeti szellemet, érzést és gondolkodást idejétmúltnak tekintik. A verset Kisné Dudás Mária szavalta el; *„Légy, ha bírsz, te világ-költő!/ Rázd fel a rest nyugatot: Nekem áldott az a bölcső,/ Mely magyarrá ringatott.* …„ (A magyar irodalomtörténet külön is foglalkozik az Arany és Reviczky között kialakult szellemi harcról, mely a „nemzeti” és az „általános emberi” értékrend kapcsán került célkeresztbe.) Ez a csatározás napjainkban is zajlik.

A „Seregesen senkik jönnek” c. Ady-verset Budai Károly mondta el. A költő arra mutat rá, hogy minden korban vannak fanyalgók, akik csak azt tartják kultúrának, amit ők alkotnak, minden mást kigúnyolnak.

Reményik Sándor: Templom és iskola c. versét Petrán Benedek szavalta el. A szerző síkra száll azokkal szemben, akik azon ügyködnek, hogy a magyar nyelvet és az emlékezet-kultúrát eltöröljék.

Márai Sándor: Olyan világ jön c. versét Takács Istvánné mondta el, melyben a szerző kimondja, hogy a szépre, a tehetségre és nemes jellemre épült keresztény világot felváltja a rútra, a tehetségtelenségre és jellemtelenségre épülő világ.

Elhangzottak még idézetek Wass Alberttől és Sajó Sándortól is. Budai Károly elszavalta még Budai Gábor: Hazug szabadság c. versét.

Az ünnepség a Magyar Himnusz eléneklésével zárult.

***

A rendezvény után kötetlen eszmecsere alakult ki, melynek során Kovács Istvánnal beszélgettem.

– Dr. Pázmándy László verset írt Rólad, az életedről, mely így kezdődik: „Világot járt matyó legény,/ Életed egy kalandregény,/ Pedig jöttél elég mélyből,/ Vándor-summás szegénységből.”

62 évet éltél Ausztráliában, ahová 27 éves korodban, 1956-ban vándoroltál ki. Mikor is jöttél véglegesen haza?

– *2018. november 21-én.*

– Most 94 éves vagy, tehát az életed nagyobb részét Magyarországtól távol töltötted. Anyanyelvi szinten megtanultál angolul, és állampolgári jogot is szereztél idegen földön. Hogyan sikerült a magyarságodat megőrizni? Voltak ott magyar barátaid? Zajlott ott magyar kulturális élet?

– *Amikor Ausztráliába érkeztem, egy soproni származású magyar család befogadott, szinte családtagnak számítottam náluk. Mindenben segítettek, támogattak. Ennek ellenére csak 6*

*hónapig laktam velük, pedig erősen marasztaltak. El akartam menni olyan környezetbe, ahol az angol nyelvet minél előbb megtanulhatom. A barátságunk azonban mindvégig megmaradt. Melbourn-ben éltem 60 évig. Itt több magyar kulturális közösség működött, amely összetartotta az ott élő 15 ezer magyart. Ez segítette az identitásunk megőrzését. Rendszeres programok zajlottak, amelyekre én is el-eljárogattam.*

– Önéletírásodból tudom, hogy magyar feleséged volt, és magyar szerzőket olvastál; Wass Albertet, Márait… *(Pista bácsi sűrűn bólogat.*)

Mikor is jöttél haza legelőször?

*– 1971-ben a cég, a General Motors, ahol én tervező mérnök voltam, engem és egy ausztrál kollégát elküldtek Németországba az OPEL GM-hez, hogy egy közös projekten dolgozva egy új autó tervezésében mi is részt vegyünk. Tehát kiküldetésben voltam az akkori NSZK-ban. Úgy gondoltam, hogy onnan majd haza tudok menni Magyarországra. Így is történt, én meg is kaptam a vízumot, a feleségem azonban nem, ő otthon maradt a gyerekekkel, ezért egyedül jöttem haza Mezőkövesdre. Egy hetet tölthettem enyéimmel.*

– Régi jó ismerősök vagyunk, emlékszem rá, hogy már a ’80-as években is rendszeresen itthon töltötted a nyarakat. Pontosan, mikortól is?

*– Miután saját kérésemre nyugdíjaztak, 1986-tól valóban örök nyárban éltem. Késő ősszel hazajöttem Ausztráliából, olyankor Magyarországon már a nyár készülődött; amikor pedig itt készülődött a tél, visszamentem a napsütéses Ausztráliába.*

– Mit tapasztaltál az itthoni viszonyokról?

*– Akkor láttam bele igazán az itthoni dolgokba, amikor 1993-ban megismerkedtem Pap János akkori polgármesterrel. Ekkor kapcsolódtam be a helyi közéletbe, és meglepődtem, hogy itt milyen pezsgő kulturális élet folyik Ausztráliához*

*viszonyítva. Ekkortól kezdve érdekelt igazán a kultúra, amelynek részese lettem. Különösen megfogott engem, hogy itt milyen komolyan foglalkoznak a népi kultúrával.*

– Győrffy István írta egyik könyvében, hogy „A néphagyomány tart meg bennünket magyarnak s a nemzetközi műveltség tesz bennünket európaivá. Ha azonban csak az európaiságra törekszünk, lehetünk nagyműveltségű nép, de minél hamarabb megszűnünk magyarnak lenni.” Kodály Zoltán szerint pedig: „Ismert történeti fejlődés eredménye, hogy legelőkelőbb köreink a nemzeti kultúra ápolásában rájuk váró feladat elől már jóideje következetesen kitérnek.”

*– Igen! Nagyon dicséretes az is, amit a Matyó Népművészeti Egyesület tesz a népi kultúra megőrzése érdekében. A többi civilszervezet is, például a Mezőgazdasági Gépmúzeumért Alapítvány a paraszti kultúra emlékeinek gyűjtése és közkinccsé tétele érdekében elismerésre méltó munkát végez. Ezért támogatom szívesen a civilszervezeteket. Tagja vagyok a Matyóföldi Alkotók és Művészetpártolók Egyesületének. Könyvek kiadását is támogattam. Például a Dólyáról szólót, és az ’56-os helyi eseményeket feltáró riportkönyvet is.*

– Miért tartod fontosnak a könyvkiadás támogatását?

*– Mert ha nem írják meg a történelmi eseményeket, elhalványul az emlékezet, és olyanná válik, mintha meg sem történt volna. A történelem ugyanis az, amit megírnak.*

– Te is írtál könyvet „Egy matyó vándor életútja” címmel. Alapvetően a saját élettörténetedről szól. Viharos történelmi időket éltél meg 27 éves korodig, amíg Magyarországon éltél. Miért ragadtál tollat?

*– A könyvemet 2008-ban adtam ki. Azért írtam meg, mert mélységesen felháborított az, ami 2006-ban Budapesten történt az ’56-os forradalom és szabadságharc 50. évfordulóján. A rendszerváltásnak nevezett fordulat idején szinte senki nem írt könyvet hitelesen az ’56-os eseményekről, különösen nem a*

*mezőkövesdiről. Ezért Pap Pállal közösen elhatároztuk, hogy ketten létrehozunk egy dokumentumértékű könyvet. A Pali betegsége miatt azonban ez nem valósulhatott meg. Később Pázmándy Lászlóval úgy beszéltük meg, hogy felkérjük Szíki Károlyt, hogy írja meg ő. Elvállalta, és én többedmagammal anyagilag is támogattam a kétkötetes könyv megjelenését.*

– Úgy tapasztaltam, hogy a „Kaptárkövek” c. bükkaljai folyóirat is a szíved csücske….

*– Igen! Nagyon jó, hogy megszületett ez a lap, mert hiánypótló. Hamarosan megjelenik a 14. évfolyam 1. száma. A Pap János polgármestersége idején, és még később is, főként, amikor Pap Pál volt a Mezőkövesdi Újság főszerkesztője, a helyi sajtóban megjelentek irodalmi művek is. Mostanra ez már csaknem teljesen megszűnt. Ezért örültem annak, hogy Sebe Imre és Dr. Pázmándy László kezdeményezésére létrejött a „Kaptárkövek” c. lap. Mondhatni, ma már az egyetlen helyi orgánum, amely komolyabban foglalkozik kultúrával. Sajnos a „Matyóföld” periodika sem jelent meg 2014 óta. A MAME „zöld könyvek” sorozata is mindössze hat kötetből áll. A hetedik valahogy nem akar elkészülni. Úgy tapasztalom, hogy az utóbbi években a kulturális rendezvények száma is csökkenőben van. Nagyra értékelem viszont Hajdu Ráfis János (Isten nyugosztalja!) és Szlovák Sándor írói munkásságát. Sajnos nem látom azokat a személyeket, akik a nyomdokaikba lépnének.*

*A napjainkban zajló világpolitikai események, a háború, járványok, migráció sem kedvez a minőségi nemzeti kultúrának. Ami pedig a belpolitikát illeti, (ha ugyan van még olyan), nagyon elszomorít, hogy a politikusokban nincs meg az az alapvető készség sem, hogy legalább a legelemibb összefogást tanúsítanák nemzetünk jövője érdekében. Itt lenne az ideje, hogy megállapodjanak egy nemzeti minimumban, amíg nem késő!*

*Én erkölcsi kötelességemnek tartom, hogy támogassak minden szép és jó ügyet, ami a kultúrát, és általában a magyarság ügyét jóirányba viszi.*

– Köszönöm a beszélgetést!

**K.*Dudás Mária***